

Whakarāpopoto o te Rautaki Hauā o Piki te Ora 2020

- E mārama ai te Rautaki, ko whakawhāitihia te hauā ā-tinana, te hauā ā-hinekarō, te hauā ā-pūmanawa, te hauā ā-roro, te hauā ā-roko, te hauā mamae roa, te takiwātaka, me te aha atu hoki, kia kotahi.
- Hai tā te Rakahau Hauā o Aotearoa i te tau 2013, e 24 ōrau o te taupori o Aotearoa e hauā ana; ki te takiwā o te Toka e 26 ōrau e hauā ana. Whai muri i te panonihaka o kā pūkete pakeke o te taupori mātāwaka ko tokomaha ake kā tākata Māori (32 ōrau) me kā tākata Pasifika (26 ōrau) e hauā ana i te nuika o kā tākata hauā katoa.
- E tautoko ana a te Rautaki o Piki Te Ora i kā tuhika ā-ao me kā tuhika ā-motu:
 - *Te Kawenata o te Rūnaka Whakakotahi i kā Iwi o te Ao mō kā Tika o kā Tākata Hauā*
Hai tā tēnei kawenata ā-ao, “me whakatairaka, me tiaki, me whakatūturu i te tauriteka o kā tika tākata me kā mana hereka kore o kā tākata hauā katoa, me te whakatairaka i te kauanuanu mō ō rātou rakatirataka”.
 - *Te Pakirehua Kaupapa Ratoka Hauora me Ōhona Hua (Wai2575)*
Ko Te Pakirehua Kaupapa Ratoka Hauora me Ōhona Hua o Te Rōpū Whakamana i Te Tiriti o Waitangi (Wai2575) he pakirehua e āta matai tou ana i kā kātōitoi a te Karauna ki kā rerekētaka hauora ko rakona e te iwi Māori. Nā ruka anō i kā wānaka o Wai2575, ko tūtōhua e Te Taraipiunara kia whakatikaina kā kaupapa here me kā rautaki o te Ture Hauora Tūmatawhānui me te Hauā o te tau 2000. Mā te whakatika i te ture rā, ka whakamanahia hokitia kā mātāpono o Te Tiriti, ā, ka whakatūturu hokitia te whakamahika o aua mātāpono hai ārahi i te rākai hauora ki te whakataurite i kā tika hauora o te iwi Māori.
 - *Whakamaua: Te Rautaki Hauora Māori 2020-2025*
Mā Whakamaua e mārakerake ai te kite i te huarahi me kā tūmahi tūturu e eke panuku ai te manako o pae ora (anamata hauora) mō te iwi Māori. Ka whakakaha a Whakamaua i te hiraka o Te Tiriti o Waitangi hei tuhika tūāpapa mō kā kaupapa here tūmatawhānui, ā, ko whakawhanakehia ki kā mātāpono hou e rima: Tino rakatirataka, te Tōkeke, te Whakamaru Tūmahi, Whirika me te Pātuitaka.
 - Ko ētahi atu rautaki me ētahi atu kaupapa here kia āhukahukatia te Ture Hauora Tūmatawhānui me te Hauātaka (te tau 2000) te Rautaki Hauātaka o Aotearoa o te tau 2001 (i whakahouria i te tau 2016) me Whānau Ora.
- Kai a Piki Te Ora ētahi rautaki e rakona ai kā māharahara a te hapori, ko kā mea pēnei i te Rautaki Hauora o te Toka, te Rautaki Manaaki Matua me te Hapori, te Aka Kouka o Piki Te Ora me te Rautaki Huka Mahi o te Toka.
- Ko te manako ia o te Rautaki Hauā o Piki Te Ora: Ka whai ara ōrite kā tākata hauā katoa e hauora pai ai rātou, e māmā ai tō rātou whakauruka ki kā mahi a te hapori.
- E toru kā whāika i whakaarohia e Piki Te Ora ki te whakauru ki tō rātou hōtaka mahi i puta i kā hui, e hirahira ana:
 - **Whai take, whai māiataka:** Ka kitea mai a Piki Te Ora hai kaiārahi i te whakarato hauora me te whakarato hauā mō kā tākata hauā. Ko kā mahi e hākai ana ki tēnei kai te whāraki 13.
 - **Mahi Kātahi ki te Takata, te Whānau me te Hapori:** Ka āhei kā tākata hauā me ō rātou whānau te ora pai ki ō rātou hapori. Ko kā mahi e hākai ana ki tēnei kai te whāraki 15.
 - **Tōkeke, Kātōitoi, Wātea:** Mā kā hātepe tere, mā ka hātepe whaihua e āhei ai kā tākata hauā ki kā pāroko e pā ana ki te hauora me te hauā e whakatairaka ana it ō rātou hauora me tō rātou ora. Ko kā mahi e hākai ana ki tēnei kai te whāraki 17.
- Ka whakatūria tētahi Rōpū Kaiārahi Hauā me kā whakaahuahaka mai i tēnā tari, i tēnā tari, puta noa o Piki Te Ora mai i kā peka pēnei i te Hakarau, Rauhaka, Whakaratoa Haumanu, Pūmanawa Tākata, whakaahuahaka Hapori me kā wheako, pēnei i kā tākata Māori, me kā Tākata Pasifika. Mā tēnei rōpū kā mahi e whakahaere, e whakaarotau puta noa i kā peka rerekē o te rōpū whakahaere.

Ka kitea te roaka ake o kā korero e pā ana ki te Rautaki Hauā ki www.southernhealth.nz/disability-strategy